

Uniwersytet w Białymstoku

Wydział Filologiczny

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Interdyscyplinarny charakter badań naukowych, jaki przyjęła współczesna humanistyka, umożliwia zbadanie problemu akulturacji i jego charakterystykę z perspektywy zarówno kulturowej, jak i literackiej. W rozprawie doktorskiej, zatytułowanej „Representation of the Acculturation Strategies of Japanese Immigrants and Their Immediate Descendants in Japanese-American Prose from the Second Half of the 20th Century” („Reprezentacja strategii akulturacyjnych japońskich imigrantów i ich bezpośrednich potomków w japońsko-amerykańskiej prozie z drugiej połowy XX wieku”), został przeanalizowany proces akulturacji japońskich imigrantów oraz Amerykanów japońskiego pochodzenia za pomocą narzędzia, jakim jest koncepcja kanadyjskiego psychologa Johna Berry’ego, twórcy teorii akulturacji. We wstępie został uzasadniony wybór nadrzędnego narzędzia metodologicznego (badania kulturowe) oraz narzędzia wspomagającego—teorii postkolonialnej (w metodologii literaturoznawstwa amerykańskiego teoria postkolonialna wchodzi również w zakres badań kulturowych). Ponadto, zostały przedstawione kryteria selekcji dziewięciu utworów literackich wybranych do analizy (autorstwa pięciu autorek i trzech autorów). W kategoriach klasyfikacji gatunkowej, analizowane w pracy utwory obejmują obszar literatury fikcjonalnej i niefikcjonalnej (w szczególności literaturę dokumentu osobistego) oraz kilka gatunków prozatorskich: autobiografię, memuar, powieść oraz esej autobiograficzny. Utwory te zostały wybrane ze względu na nasycenie tematyką akulturacji, refleksje autorów na ten temat oraz pochodzenie autorów (jest to drugie pokolenie japońskich imigrantów, czyli Amerykanie japońskiego pochodzenia—Nisei). Biorąc pod uwagę fakt, że proces akulturacji pierwszego i drugiego pokolenia przebiegał zarówno w pierwszej, jak i drugiej połowie XX wieku (pierwsze pokolenie, Issei, wyemigrowało do Stanów Zjednoczonych w latach 1890-1908, natomiast drugie pokolenie, Nisei, urodziło się już w Stanach Zjednoczonych w latach 1908-1941), analizowane materiały zostały napisane i opublikowane w drugiej połowie XX wieku. Wstęp przedstawia również obecny stan badań w postaci publikacji z dziedziny krytyki

literackiej, dotyczącej prozy amerykańskich autorów azjatyckiego pochodzenia oraz zarysowuje rozwój literatury japońsko-amerykańskiej od czasu pojawienia się pierwszych japońskich imigrantów do współczesności.

Część teoretyczna zawiera konceptualizację problemu. W rozdziale pierwszym zostały zarysowane badania kulturowe jako wybrane główne narzędzie metodologiczne. Rozdział drugi skupia się na wyjaśnieniu zagadnień istotnych dla charakterystyki problemu, tj. pojęciach dotyczących etniczności (etnokrytyka). Rozdział trzeci wprowadza problematykę hybrydowej tożsamości i liminalności z zakresu badań postkolonialnych. Rozdział czwarty przedstawia początki badań nad akulturacją i jej ewaluację w przestrzeni badań interdyscyplinarnych. Rozdział piąty zawiera szczegółową charakterystykę czterech składowych (tzw. strategii) teorii akulturacji w odniesieniu do imigrantów względem kultury kraju, do którego wyemigrowali i ich potomstwa: asymilacji, integracji, separacji i marginalizacji oraz wyodrębnia główne czynniki akulturacyjne (*acculturative factors*).

W części analitycznej rozprawy w rozdziale pierwszym został przedstawiony zarys sylwetek biograficznych autorów oraz tematyka i ogólna zawartość wybranych do analizy utworów literackich (również w odniesieniu do gatunków, które reprezentują): *Farewell to Manzanar: A True Story of Japanese American Experience During and After the World War II Internment* autorstwa Jeanne Wakatsuki Houston i Jamesa D. Houstona (1973, memuar), „Beyond Manzanar” i „The Geisha, The Good Wife, and Me” w *Beyond Manzanar: Views of Asian-American Womanhood* Jeanne Wakatsuki Houston (1985, eseje autobiograficzne), *Picture Bride* Yoshiko Uchidy (1987, powieść), *Desert Exile. The Uprooting of a Japanese-American Family* Yoshiko Uchidy (1982, autobiografia), *Nisei Daughter* Moniki Sone (1953, autobiografia), *No-No Boy* Johna Okady (1957, powieść), *American in Disguise* Daniela Okimoto (1971, autobiografia) oraz *Out of the Frying Pan: Reflections of a Japanese American* Billa Hosokawy (1998, autobiografia). Kolejne rozdziały skupiają się na analizie powyższych utworów w odniesieniu do opisanych w piątym rozdziale części teoretycznej czynników akulturacyjnych: wieku (różnice pokoleniowe, w tym hybrydowa tożsamość drugiego pokolenia) oraz życia rodzinnego (rozdział drugi), edukacji i komunikacji językowej oraz statusu społecznego (nie tylko w kontekście zwyczajów kulturowych, lecz również na tle historycznym i społecznym, z wyszczególnieniem polityki Stanów Zjednoczonych względem Japończyków po ataku na Pearl Harbor, jako istotnym czynnikiem, który wywarł wpływ na proces akulturacji, powodując eskalację dyskryminacji wobec japońskich społeczności), w tym warunków zatrudnienia (rozdział trzeci), dystansu kulturowego z perspektywy zwyczajów kulturowych (celebracji świąt, tańca, wręczania upominków w charakterze usług

obowiązkowych i wzajemnych), etykiety, upodobań kulinarnych, preferencji dotyczących ubioru, religii i małżeństwa (rozdział czwarty), dystansu kulturowego z perspektywy wyznawanych wartości społeczno-kulturowych w odniesieniu do zorientowanego kolektywistycznie społeczeństwa japońskiego i indywidualistycznie—amerykańskiego (rozdział piąty) oraz płci i statusu mężczyzny oraz kobiety Stanach Zjednoczonych i Japonii (rozdział szósty).

W zakończeniu rozprawy zostały podane wnioski dotyczące zbadanych aspektów problemu w odniesieniu do czterech strategii akulturacji. Dotyczą one preferencji poszczególnych strategii przez japońskich imigrantów oraz ich potomków w oparciu o teorię Berry'ego i wybrane czynniki akulturacyjne. Celem dysertacji jest interdyscyplinarne połączenie perspektywy kulturowej oraz literackiej, z wykorzystaniem kontekstu socjohistorycznego. Ponadto, analiza literatury etnicznej—w tym wypadku azjatycko-amerykańskiej—stanowi istotny wkład naukowy przy próbie włączenia tejże literatury do dyskursu krytyki literackiej zdominowanej przez literaturę mainstreamu.

.....Melqanoto Jamusora Dnelonshlo